

Voortgangsrapportage jeugdhulp januari 2026

Jongeren groeien gezond en veilig op. Het liefst thuis. Het is belangrijk dat jongeren en hun gezinnen zichzelf kunnen redden. Maar waar nodig bieden we hulp. Samen met anderen werken we aan een goede start in het leven. Dit vraagt om samenwerking. We bouwen samen een jeugdhulpstelsel. Dit is gericht op het voorkomen van problemen. Met deze voortgangsrapportage laten we zien hoe we ervoor staan.

1 Actuele ontwikkelingen

Gemeenten zetten sinds 2022 in op de Hervormingsagenda Jeugd, om met maatregelen te komen tot een beter werkend jeugdzorgstelsel en een daling van de kosten. Gemeenten hebben destijds middelen gekregen om maatregelen uit te voeren. De commissie van Ark heeft begin 2025 in het rapport Groeipijn geconstateerd dat, hoewel alle partijen zich stevig inzetten, het resultaat nog onvoldoende is. De aanpak is te beperkt van omvang, er is te weinig doorzettingsmacht in de jeugdketen en er zijn onrealistische verwachtingen over besparingen en tijdspad.

De commissie pleit voor een bredere benadering van jeugdzorg, waarbij ook **bestaanszekerheid, wonen, onderwijs en volwassenenzorg** worden meegenomen. Deze domeinen zijn volgens hen cruciaal voor het verminderen van de druk op jeugdhulp. Om tot een goede uitvoering te komen moeten gemeenten zorgen voor een sterke lokale basisvoorziening en versterking van lokale teams. Deze bredere benadering heeft Zaanstad verwerkt in de bestuursopdracht Jeugd.

Stevige lokale teams in de Wmo en de Jeugdwet

Het Rijk treft momenteel voorbereidingen om de positie van lokale teams (in Zaanstad Sociaal Wijkteams en het Jeugdteam) te verankeren in de wet. Achterliggende gedachte is dat lokale teams een sleutelrol vormen binnen het sociaal domein in de uitvoering van de beweging naar voren. Tegelijkertijd is het lokale team niet verankerd als entiteit in de wet en het Rijk ziet dat als onwenselijk. Argumentatie om lokale team op te nemen in de Wmo en in de Jeugdwet zijn:

- Borging van een gemeenschappelijk basis van de kwaliteit en toegankelijkheid van lokale teams, zodat inwoners in elke gemeente kunnen rekenen op een deskundig en gezaghebbend team met een zelfde minimum niveau aan taken.
- Het versterkt de positionering van lokale teams ten opzichte van hun partners in het veld, zoals huisartsen, welzijnsorganisaties, en veiligheidspartners. De wettelijke verankering maakt lokale teams tot betrouwbare partners om langdurige samenwerkingsverbanden aan te gaan, lokaal maar ook regionaal.
- Lokale teams hebben een belangrijke functie in beleid dat wordt ontwikkeld, bijvoorbeeld:
  - Bij de samenwerking tussen het medisch en het sociaal domein in het onlangs gesloten onderhandelaarsakkoord AZWA (Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord)
  - In situaties waar onveiligheid speelt, zoals in de vastgestelde leidraad 'werken aan veiligheid en het toekomst scenario kind- en gezinsbescherming'
- Gemeenten worden gevraagd om integraal te werken, zowel voor jeugd als volwassenen. Dit wordt op deze manier gefaciliteerd met een eenduidig wettelijk kader in zowel de Wmo als de Jeugdwet, zodat de rol en verantwoordelijkheden van lokale teams helder en eenduidig zijn.

Regionale ontwikkelingen

Per 1 januari 2026 is de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg (Wvbj) in werking getreden. De Wvbj beoogt gemeenten in staat te stellen hun verantwoordelijkheden op grond van de Jeugdwet (2015) beter waar te maken. De wet richt zich specifiek op het verminderen van wachtlijsten en het garanderen van beschikbaarheid van (hoog)specialistische zorg voor kwetsbare kinderen en gezinnen. U wordt uitgebreid geïnformeerd over deze ontwikkeling en wat het betekent voor Zaanstad en regio via een (regionale) Raadsinformatiebrief.

Wetsvoorstel Reikwijdte

Het wetsvoorstel Reikwijdte is bedoeld om gemeenten te helpen meer grip krijgen op de jeugdhulp (binnen de kaders van het jeugdstelsel). Het ministerie van VWS heeft de afgelopen maanden stappen gezet om te komen tot een nadere invulling hiervan. Het gaat om het verankeren van 'de beweging naar voren' met onder andere de verplichting voor een stevig lokaal team en een minimumniveau aan pedagogische basisvoorzieningen. Doel is ook het aantal individuele

maatwerktrajecten nadrukkelijker af te laten nemen. De verwachting is dat de internetconsultatie van het wetsvoorstel reikwijdte start in het eerste kwartaal van 2026.

Werken in de wijk

In februari 2025 heeft de raad een positieve zienswijze gegeven op de keuze om de nieuwe opdracht voor Werken in de wijk via gecontroleerde uitvoering (quasi-inbesteden) vorm te geven en in september is gekozen voor het samengaan van de Sociaal wijkteams met het Jeugdteam. Daarvoor wordt de Stichting Jeugdteam 'omgevormd' tot een brede wijkorganisatie voor alle inwoners van Zaanstad. Alle partijen verlenen hun medewerking hieraan. Op dit moment wordt de nieuwe opdracht voorbereid en starten we met de opbouw en inrichting van de nieuwe organisatie. Uit de evaluatie die in 2024 is gedaan bleek al dat er onvoldoende tijd en aandacht besteed kon worden aan de meer preventieve taken zoals het opbouwwerk en de collectieve voorzieningen. De financiële doorrekening van de nieuwe opdracht laat een vergelijkbaar beeld zien. De consequenties hiervan worden momenteel uitgewerkt en aan het college voorgelegd. De raad zal hier in februari verder over geïnformeerd worden.

Onderwijs Jeugd Agenda

In juli 2025 is de Onderwijs Jeugd Agenda gepresenteerd, met als doel dat alle kinderen onderwijs kunnen volgen dat aansluit bij hun ontwikkelbehoeften en tijdig passende ondersteuning ontvangen. De betrokken organisaties (gemeenten, samenwerkingsverbanden passend onderwijs, jeugdteams en GGD) hebben afgesproken hoe zij vorm gaan geven aan een integrale aanpak van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp.

In de uitvoeringsagenda is opgenomen dat we de volgende activiteiten in de komende 3 jaar gaan uitvoeren, met deze onderwerpen is inmiddels een begin gemaakt:

- Het ontwikkelen van een samenwerkingskader, waarin de verantwoordelijkheden en afspraken en financiering van de samenwerkingsactiviteiten wordt vastgelegd;
- Het ontwikkelen van een sluitend ondersteuningsnetwerk en doorgaande ondersteuningsroutes, inclusief het verbeteren van de organisatie- en overlegstructuur;
- Collectieve inzet en financiering van jeugdhulp in het onderwijs;
- Het ontwikkelen van een dekkend aanbod aan onderwijsvoorzieningen en
- Het bevorderen van schoolaanwezigheid (voorkomen van schooluitval).

Motie triage

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2025-2029 heeft de raad de motie triage aangenomen. De raad benadrukt met deze motie dat het belangrijk is dat jeugdigen met een hulpvraag sneller op de juiste plek komen. Daarbij is een goede triage bij de start van een hulpverleningstraject essentieel.

Het toegankelijk houden van de specialistische jeugdhulp voor die kinderen die het hardst deze hulp nodig hebben én het beheersen van de kosten zijn ook doelstellingen die in deze motie worden genoemd.

Het Jeugdteam is in 2024 gestart met het aanpassen van hun triageproces met als doel dat gezinnen/kinderen binnen 10 werkdagen weten waar zij aan toe zijn. Daarnaast draagt het bij aan het doel om gezinnen zo snel als mogelijk de juiste hulp te geven. Het triage-team heeft sinds eind 2024 de volgende werkwijze:

Elke aanmelding wordt binnen 10 werkdagen verrijkt door nadere vragen te stellen aan het gezin(kind) en de verwijzer en eventueel andere relevante informanten (met toestemming gezin(kind))

Binnen 10 dagen wordt na overleg in het triage team de "route" bepaald, daarbij zijn de volgende opties mogelijk:

- *Urgent, meteen aan de slag*
- *Overdragen aan 'voorliggend' aanbod (zoals Centrum Jong of het Sociaal wijkteam, ca 15%)*
- *Als evident, meteen indiceren voor gespecialiseerd aanbod*
- *Door na keukentafelgesprek*
- *Als dat kan, in afwachting van het keukentafelgesprek, alvast hulp inzetten (e-health via 'Mind district', of hulp in een groep)*

Als het gezin nog geen hulpverlener heeft toegewezen, is er altijd een contactpersoon vanuit het triage team.

Totaal zijn er op dit moment 6 medewerkers volledig en 6 medewerkers deels belast met de triage taken. Het zaakstelsel Mens Centraal wordt momenteel opnieuw ingericht waardoor er nog onvoldoende data waarmee we kwantitatief kunnen onderbouwen of dit voldoende is.

Kwalitatief geeft het Jeugdteam aan met dit werkproces meer grip te hebben op de aanmeldingen en vroegtijdig direct contact te hebben met de jeugdigen en de ouders. De werkwijze lijkt een eerste drempel te zijn om niet naar specialistische jeugdhulp te verwijzen maar ook beter te verkennen of inzet van bijvoorbeeld de POH jeugd of het voorveld helpend is.

Ingaand op de vraag van de raad wat het Jeugdteam nodig heeft om een goede triage te kunnen doen zien we het volgende:

- **Verdieping op de data**

Het Jeugdteam registreert de gezinnen in het zaakstelsel Mens Centraal. Door achterstallig onderhoud is het afgelopen jaar gewerkt aan een nieuwe inrichting van het stelsel zodat het beter werkt voor de medewerkers en er betere managementinformatie uit gehaald kan worden. Door problemen bij de leverancier is de nieuwe inrichting vertraagd. Nu het triage-proces een jaar draait is het extra nuttig om een verdiepende analyse te kunnen doen naar de patronen van verwijzing en wat de effectiviteit van het huidige triage-proces is. Inzet van een data-analist of onderzoeker zou het jeugdteam helpen deze verdiepende analyse te kunnen doen.

- **Na het triage proces**

Het Jeugdteam ziet een aantal bredere ontwikkelingen op zich afkomen waardoor het triageteam niet als op zichzelf staand gezien kan worden. Het steeds meer oppakken van enkelvoudige jeugdhulp door het Jeugdteam zelf doordat het segment B afgebouwd gaat worden betekent bijvoorbeeld ook een intensivering van het triageteam en ook de doorontwikkeling naar integrale 0-100 teams betekent een intensivering en/of doorontwikkeling van het triageteam. Dit vraagt veel inzet van het Jeugdteam en daarmee van hun capaciteit.

Dit is relevant in het kader van deze motie omdat de aanneme is dat deze druk op het Jeugdteam leidt tot wachtlijsten en meer doorverwijzingen naar specialistische jeugdhulp terwijl met het nieuwe triage-proces juist wordt beoogd jeugdigen op de juiste plek te krijgen en dat het Jeugdteam meer hulp zelf kan verlenen waardoor de ingezette hulp effectiever is.

- **Groei van het jeugdteam**

Het Jeugdteam is niet meegegroei met de toenemende vraag van de jeugdhulp. Als het basisbudget van het Jeugdteam zou zijn gecompenseerd voor de groei van het aantal jeugdigen met jeugdhulp in 2023 (8%) en 2024 (8%), dan was het huidige budget ongeveer € 1,5 mln. hoger geweest. Om het triageproces en de daaropvolgende werkzaamheden van zelf hulp verlenen en het voeren van regie goed te kunnen blijven doen, moet het Jeugdteam mee kunnen groeien met de toenemende vraag om jeugdhulp.

Dit bij elkaar kan gesteld worden dat het Jeugdteam via het triageteam goed aanpast aan de vragen van gezinnen. Om alle ontwikkelingen goed te kunnen blijven uitvoeren is enige compensatie voor toenemende vraag om jeugdhulp wel nodig. Hiervoor zal bij de coalitie-onderhandelingen een voorstel worden ingediend om de capaciteit van het jeugdteam de komende jaren structureel uit te breiden.

Toekomstscenario jeugd- en gezinsbescherming

Het Toekomstscenario jeugd- en gezinsbescherming richt zich op gezinnen en huishoudens (0-100) die te maken hebben met onveiligheid. In Nederland wordt de wetgeving stap voor stap aangepast om het stelsel van kind- en gezinsbescherming te veranderen. Het huidige stelsel, waarbij gezinnen steeds opnieuw hun verhaal moeten vertellen, wordt vervangen door een Regionaal Veiligheidsnetwerk kind- en gezinsbescherming (RVN).

Zaanstreek Waterland is één van de 10 landelijke proeftuinen. Hier testen we de nieuwe wetgeving in de praktijk. Voor 2025 hebben we opnieuw subsidie aangevraagd en gekregen. De proeftuin 2.0 is 1 februari 2025 gestart in Zaanstad Noord en recent is besloten om het gebied in 2026 uit te breiden met Zaanstad midden.

In 2025 is de werkwijze van de proeftuin verder door ontwikkeld (met als resultaat de zogenaamde herijkte werkwijze) en is een scholingsprogramma opgesteld en uitgevoerd voor alle betrokken professionals, hun managers en bestuurder in samenwerking met Civil Care. Ook is een cohortstudie en actieonderzoek uitgevoerd naar ervaringen van cliënten en professionals door het Verweij Jonker Instituut. Ervaringsdeskundigen hebben input geleverd via de Werkplaats Ervaringsdeskundigheid maar dit kan (en moet) nog beter verankerd worden.

Daarnaast is er gewerkt aan randvoorwaarden. Er zijn afspraken gemaakt met de gecertificeerde instellingen en Veilig Thuis over lumpsum- financiering op basis van FTE- inzet. Er is in samenwerking met de partners een plan van aanpak gemaakt voor het opstellen van een maatschappelijke businesscase. Er is een netwerkapplicatie ontworpen en in gebruik genomen t.b.v. van registratie en samenwerking van de TOP 3- plannen die met gezinnen en huishoudens worden gemaakt (KeDo RVN-Interact). Er is een start gemaakt met het opstellen van samenwerkingsafspraken en een DPIA m.b.t. gegevensdeling in samenwerking met de landelijke Taskforce Gegevensdeling van het ministerie van J&V.

Tenslotte is er geleerd in de hele regio en door alle gemeenten en lokale teams. Daardoor is duidelijk geworden waar gemeenten staan ten opzichte van de leidraad samenwerken aan veiligheid en welke vervolgstappen nodig zijn om aan te sluiten op de proeftuin.

We zijn nog niet klaar met beproeven, leren en ontwikkelen. De basis staat. In 2026 zullen we verder ontwikkelen in een groter postcodegebied.

Nieuwe inkoop specialistische jeugdhulp per 2027

Zoals bij de Raad bekend, lopen de huidige contracten voor de uitvoering van de (hoog)specialistische jeugdhulp per 31 december 2026 af. Om de continuïteit van zorg te kunnen garanderen en een toereikend aanbod te realiseren is de regio Zaanstreek-Waterland gestart om tot nieuwe contracten te komen voor de periode 2027-2034.

De eerste fase van de inkoopprocedure was het opstellen en vaststellen van de Inkoopstrategie. Deze is in het Zaanstad Beraad van 1 juli 2025 aan u voorgelegd voor wensen en bedenkingen. Daaropvolgend is de Raad (in december 2025 met een Raadsinformatiebrief) geïnformeerd over de 'Inkoopdocumenten Specialistische Jeugdhulp 2027' en dat deze zijn vastgesteld door het college. Tegelijkertijd zijn de Inkoopdocumenten op 4 december 2025 gepubliceerd. De komende maanden werkt de regionale projectgroep aan de Nota van Inlichtingen (het beantwoorden van vragen van aanbieders) en vervolgens aan het beoordelen van hun inschrijvingen. Hierna vindt vanaf september 2026 de gunning en de implementatie fase plaats. Het doel is dat de regio per 1 januari 2027 nieuwe ondertekende contracten met aanbieders van specialistische jeugdhulp heeft. Op dit moment liggen we goed op koers.

Toekomst gericht werken: Overgang 18-18+

Binnen het project 18–18+ is het Toekomstplan verder doorontwikkeld en geïmplementeerd als uniform en leidend instrument in de begeleiding van jongeren die in de jeugdhulp zitten richting volwassenheid. Het Toekomstplan is vastgesteld als Zaanse standaard en gedeeld met jeugdteams, sociale wijkteams, gecertificeerde instellingen en zorgaanbieders, zodat alle partijen met hetzelfde plan werken.

De implementatie wordt ondersteund door heldere samenwerkingsafspraken, vastgelegd in het Afstemmingsdocument en de Handreiking overgang naar volwassenheid 16–27 jaar. Daarnaast is een gerichte implementatieronde uitgevoerd bij een selectie van zorgaanbieders, het Jeugdteam, het Sociaal Wijkteam en Stichting Ontdec (ervaringsdeskundigen). Tijdens deze ronde is actief feedback opgehaald, die is verwerkt in geactualiseerde versies van de documenten. De vernieuwde documenten zijn breed beschikbaar gesteld, actief onder de aandacht gebracht bij betrokken organisaties en gedeeld via Zaanzoeker en de pagina 18-/18+ van Jeugdzorgregio Zaanstreek-Waterland.

Ter versterking van de warme overdracht is afgesproken dat nieuwe en lopende aanmeldingen rondom 18–/18+ extra aandacht krijgen, met name vanaf de leeftijd van 16,5. Hiervoor is een structurele overlegstructuur opgestart tussen jeugdteams en sociale wijkteams.

In de komende periode wordt de implementatie verder verdiept via webinars en workshops. Hiermee wordt gestuurd op duurzaam en consistent gebruik van het Toekomstplan als basis voor samenwerking, warme overdracht en tijdige voorbereiding van jongeren op de overgang naar

volwassenheid. Deze activiteiten worden georganiseerd in samenwerking met zorgaanbieder Level.

Overige activiteiten

In de tabel op de volgende pagina zijn de overige onderwerpen opgenomen waar we nu in het jeugdveld op inzetten om het stelsel te verbeteren en om de beweging naar de voorkant in gang te zetten.

Strakker sturen op jeugdhulp	Resultaat	Stand van zaken
Minder toekenningen van Niet ingekocht aanbod (Nia's):	Terugdringen kosten, betere sturing op aanbieders en terugdringen rechtmatigheidsissue	<i>Samen met het jeugdteam werken we aan terugdringen van NIA's die niet te maken hebben met woonplaatsbeginsel of uitspraken van de rechter.</i>
POH: werken met praktijkondersteuners bij de huisarts vanuit het Jeugdteam	Elk jaar 10% uitbreiding van het aantal POH	<i>Recent heeft de wethouder de huisartsenvereniging gesproken en de medewerking op dit punt blijft</i>
Sturen op dyslexiezorg	Dyslexiezorg wordt in 2026 opnieuw aanbesteed	<i>Er is recent een raadsinformatiebrief gestuurd over de komende aanbesteding</i>
Strakkere sturing vanuit contractmanagement	Betere sturing op patronen bij aanbieders en samenwerking met aanbieders	<i>In de nieuwe aanbesteding zijn nieuwe afspraken rondom governance en sturing gemaakt, dit wordt de komende periode geïmplementeerd.</i>
Toezicht en naleving	Opvolging geven aan de rapporten vanuit naleving	<i>Er lopen verbetertrajecten bij 2 aanbieders. We verwachten binnenkort een nieuw rapport</i>
Doorstroom Wlz / Wmo / Zvw.	Tijdig onderzoek richting de Wet langdurige zorg is een effectieve maatregel om tijdig uit te stromen uit de Jeugdwet.	<i>Jeugdteam haalt er deskundigheid bij om een Wlz-indicatie goed voor te bereiden. Dit helpt bij goede doorstroom naar de Wlz</i>
BSO+ als voorliggend aanbod voor kinderen die niet in het reguliere aanbod passen. Effect is kostenbesparing op C-segment.	Nieuwe afspraken de Tijdstroom (Tinteltuin) goed inregelen.	<i>Babino en Tinteltuin werken beiden middels een subsidieverstrekking. We zetten de komende maanden in op goede samenwerking tussen Jeugdteam en de rol BSLO Tijdstroom.</i>
Verbeteringen stelsel	Resultaat	Stand van zaken
Het jonge kind lokaal en regionaal: het uitgangspunt is zoveel mogelijk kinderen binnen de eigen context laten opgroeien en hun (leer)potentieel optimaal te ontwikkelen. Dit doen we door te werken aan een sterke sociale pedagogische basis, het normaliseren en het versterken van het voorveld.	Een actieve lokale coalitie Kansrijke Start met een effectieve samenwerking tussen geboorte- en jeugdgezondheidszorg, wijkteams en gemeente. Minder druk op de wachtlijsten specialistische jeugdhulp (ODC/SKC) en grotere doorstroom naar (regulier) onderwijs en verbeteren signaleren vroeghulp. Kinderen met een mogelijke ontwikkelingsachterstand komen snel op de juiste plek terecht.	<i>In december 2025 speerpunten lokale coalitie 2026 vastgesteld, aankomend jaar aan de slag. In februari 2026 oriëntatie op mogelijkheden samenwerking regionaal. In PACT worden in januari 2026 Ouder- en kindclubs van 11 naar 13 opgeschaald. Groep Centering pregnancy is gestart in oktober 2025 maar gestopt na 1 maand wegens afmeldingen ouders. Door vertrek verloskundige opnieuw verkennen mei/juni 2026. Vanaf 1 februari 2026 wordt coördinatiefunctie Vroeghulpoverleg uitgevoerd door Jeugdteam. Dit proces vastleggen en volgen/evalueren. In januari 2026 kwalitatieve meetronde onderzoek pilots passende/inclusieve VVE.</i>

Thuis voor Noordje : kinderen groeien zo thuis mogelijk op	Realiseren van kleinschalige woonvoorziening Leren voor professionals: minder snel uit huis plaatsen	<i>Er is een brede netwerkbijeenkomst in februari voor alle professionals. Kleinschalige woonvorm Wormerveer: voorbereiding bleek complexer dan gedacht; verwachte opening voorjaar 2026.</i>
Verstevigen lokale teams en gezinsaanpak	Resultaat	Stand van zaken
Integrale gezinsaanpak : sluitende aanpak rondom gezinnen met complexe problematiek, in de samenwerking Jeugdteam, Wijkteams en Centrum Jong	Inzet voor 2026: invoeren van gezinsaanpak als “normale” werkwijze, meer aandacht voor collectief werken.	<i>Contractgesprek vanuit contractmanagers , met jeugd- en wijkteam zetten we in op verbreden van de aanpak met het oog op 0 tot 100 teams</i>
Lichtere jeugdhulp (segment B) collectief tenzij: een collectieve aanpak op het B-segment als oplossing voor de doorlopende stijging van het B-segment	1e fase van het project: opstellen van een strategie om te komen tot een effectief werkend systeem van collectieve en voorliggend aanbod voor jeugdigen met (lichtere) GGZ-problematiek en opstellen plan van aanpak	<i>Er zijn analyses gedaan vanuit data en perspectief van de uitvoering. Ervaringen opgehaald bij andere gemeenten en bepalen wat het meerjarig plan moet gaan worden.</i>
Scheiden	Het bieden van handelingsperspectief voor professionals bij gezinnen in een complexe scheiding (kennis vergroten en netwerkvorming)	<i>Er is onlangs een raadsinformatiebrief gestuurd met de laatste stand van zaken</i>

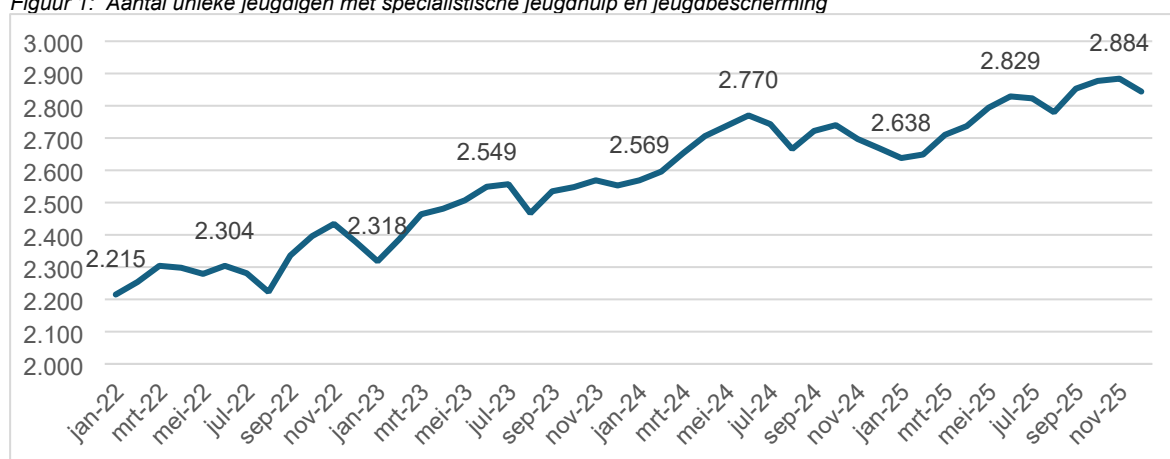
2 Cijfers over aantal jeugdigen in jeugdhulp en de kosten hiervan

In deze paragraaf worden de cijfers weergegeven van het aantal jeugdigen in de verschillende vormen van jeugdhulp en de ontwikkeling van de kosten hiervan in de jaren 2022 tot en met 2025. Daarbij zijn de voorlopige kosten van jeugdhulp in heel 2025 afgezet tegen de begroting. Dit geeft inzicht in het voorlopige/verwachte financiële resultaat van jeugdhulp in 2025.

2.1 Aantal jeugdigen in de specialistische jeugdhulp en jeugdbescherming

Specialistische jeugdhulp bevat alle vormen van jeugdhulp die wordt ingezet op basis van een indicatie (niet vrij toegankelijk). Verschillende verwijzers kunnen deze indicatie geven: het Jeugdteam, de Gecertificeerde Instellingen (GI's), de huisarts of andere medische verwijzers zoals een kinderarts. Scholen kunnen een indicatie voor dyslexie geven. Een kinderrechter legt een jeugdbeschermingsmaatregel op, waarna jeugd- en gezinsbescherming wordt ingezet. De onderstaande grafiek toont hoeveel unieke jeugdigen in Zaanstad jeugdhulp ontvangen.

Figuur 1: Aantal unieke jeugdigen met specialistische jeugdhulp en jeugdbescherming

Wat valt op in bovenstaande grafiek:

- Het aantal unieke jeugdigen in de specialistische jeugdhulp is gestegen van 2.215 in januari 2022 naar 2.770 medio 2024. Een toename van 25% meer jeugdigen met jeugdhulp in tweeënhalf jaar tijd.
- Sinds medio 2024 lijkt de groei wat af te vlakken, al stijgt het aantal jeugdigen met jeugdhulp nog steeds. In november 2025 ging dit om 2.884 jeugdigen met een actieve indicatie voor jeugdhulp: 4% meer dan medio 2024.
- Ook in de vergelijking over de jaren zien we dat de groei van jeugdhulp lijkt af te vlakken: van gemiddeld 8% groei van het aantal jeugdigen met jeugdhulp in 2023 (t.o.v. 2022) en 2024 (t.o.v. 2023), naar minder dan 4% groei in heel 2025 (t.o.v. 2024).
- Deze toename kan slechts beperkt worden verklaard door een toename van het aantal jeugdigen van 0 t/m 17 jaar. Dat aantal groeit in Zaanstad minder dan 1% per jaar.
- Hieruit volgt de conclusie dat het aantal jeugdigen met jeugdhulp, ten opzichte van het totaal aantal jeugdigen in Zaanstad, steeds verder toeneemt.

De inhoudelijke oorzaken en verklaringen hiervan staan elders in deze rapportage ook beschreven en komen vooral voort uit landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Zo is in veel gemeenten hetzelfde beeld: een toename van problemen binnen gezinnen (stress, mentale gezondheidsproblemen, scheiden, geldzorgen), een toename van sociale druk onder jeugdigen, toename van onveiligheid, uitval vanuit het onderwijs, wachtlijsten voor specialistisch onderwijs en meer instroom van kinderen van arbeidsmigranten. Dit zijn maatschappelijke problemen in gezinnen, waarvoor steeds vaker een beroep wordt gedaan op jeugdhulp als vangnet.

Aantal jeugdigen in de verschillende vormen (segmenten) van jeugdhulp

De specialistische jeugdhulp is ingedeeld in drie segmenten: specialistisch (B), hoog-specialistisch (C) en verblijf (V). Voor dyslexiezorg (D) is er een apart segment. Jeugd- en gezinsbescherming wordt geboden door de Gecertificeerde Instellingen (segment GI's). Voor hulpvragen waarvoor geen ondersteuning beschikbaar of mogelijk is vanuit deze segmenten, kan jeugdhulp worden ingezet via een persoonsgebonden budget (pgb), niet ingekocht aanbod (NIA's) of landelijk ingekochte jeugdhulp (VNG).

Tabel 1: Aantal unieke jeugdigen met jeugdhulp per segment

Gemiddeld aantal unieke cliënten per segment jeugdhulp	2022	2023	2024	2025	Mutatie 2024-2025
Segment B (specialistisch)	782	835	1.037	1.200	15,7%
Segment C (hoog-specialistisch)	967	1.105	1.127	1.135	0,7%
Segment V (verblijf)	273	277	282	266	-5,6%
Dyslexie	197	236	266	256	-3,9%
GI (jeugd- en gezinsbescherming)	287	253	255	260	2,1%
PGB (persoonsgebonden budget)	158	154	159	151	-4,9%
NIA (niet ingekocht aanbod)	119	137	130	145	11,2%
VNG (landelijk ingekochte jeugdhulp)	34	38	40	38	-3,8%
Totaal	2.309	2.495	2.689	2.785	3,6%
Mutatie		8,1%	7,8%	3,6%	

Wat opvalt in bovenstaande tabel:

Segment B is voor specialistische jeugdhulp. Het aantal jeugdigen dat jeugdhulp krijgt van aanbieders uit segment B blijft enorm groeien. Dit aantal is gestegen van 782 gemiddeld in 2023 naar 1.200 gemiddeld in 2025. Dit is een toename van meer dan 50% in drie jaar tijd. Inmiddels (december 2025) ontvangen meer dan 1.300 jeugdigen jeugdhulp van aanbieders in segment B. Hier zijn diverse oorzaken van:

- Door wachttijden voor zwaardere GGZ-hulpvragen en intensievere begeleiding bij aanbieders in segment C, worden hiervoor steeds vaker aanbieders ingezet die zijn gecontracteerd in segment B. Dit gebeurt soms tijdelijk totdat er plek is voor een jongere voor hoog-specialistische jeugdhulp. Ook merken we dat het specialisme en de intensiteit van jeugdhulp in segment B toeneemt, waardoor een soort segment B+ ontstaat. Hiervoor wordt waar nodig dan bovenop een traject in segment B “meerwerk” voor aangevraagd.
- Er is uitbreiding van het aanbod vanuit bestaande en nieuwe zorgaanbieders in segment B. Dit is gunstig voor jeugdigen op de wachtlijst, omdat er hierdoor meer jongeren geholpen kunnen worden die anders langer op jeugdhulp (vanuit segment C) zouden moeten wachten. Tegelijkertijd leidt nieuw aanbod ook tot het aantrekken van nieuwe ondersteuningsvragen. Dit leidt tot een toename van het aantal jeugdigen met jeugdhulp en de kosten hiervan.
- De geestelijke gezondheid van jongeren is de laatste jaren slechter geworden. Hierdoor zijn er meer jongeren met hulpvragen op het gebied van geestelijke gezondheid (GGZ). Een reactie hierop is dat sneller naar de huisarts wordt verwezen, die vervolgens naar de GGZ verwijst.

Segment C is voor hoog-specialistische jeugdhulp. Het aantal jeugdigen dat hoog-specialistische jeugdhulp krijgt, is vanaf medio 2024 redelijk gelijk gebleven. Dit gaat momenteel om ongeveer 1.150 jeugdigen. In de jaren 2023 en 2024 was de intensiteit en zwaarte van de zorginzet vanuit segment C toegenomen: wat zich uit in hogere kosten per traject/jeugdige. LVB-zorgaanbieders zien naast de verstandelijke beperking steeds meer complexe bijkomende problemen. Dit zijn

psychiatrische, gezins- en gedragsproblemen. In 2025 zijn de kosten per jeugdige/traject in segment C gestabiliseerd en lijkt de toename van de zorgwaarde te zijn afgevlakt.

Segment V is voor jongeren die niet meer thuis kunnen wonen en jeugdhulp krijgen binnen een zorginstelling. Ook pleegzorg en logeren vallen in deze categorie. Het aantal jongeren met een vorm van verblijf is vanaf begin 2022 redelijk gelijk gebleven rond 270. In 2024 is dit aantal gestegen naar tussen de 280 en 290 jongeren. Inmiddels is dit aantal gedaald tot minder dan 270 jeugdigen in verblijf. Dat is inhoudelijk een positieve ontwikkeling en het sluit aan bij de doelstelling dat zo min mogelijk jeugdigen uit huis worden geplaatst. Uitstroom uit verblijf voor jongeren van 18 jaar en ouder blijft moeilijk door een gebrek aan geschikte woonruimte voor deze jongeren.

Dyslexiezorg (segment D) kan door scholen worden aangevraagd. Het aantal jeugdigen met dyslexiezorg is de afgelopen jaren flink toegenomen. Deze toename is in 2025 niet doorgezet en het aantal jeugdigen met dyslexiezorg is zelfs iets afgenomen. We zijn in gesprek met onderwijs en dyslexiezorgaanbieders om de toeloop naar de dyslexiezorg te verminderen.

Gecertificeerde Instellingen (GI's) voeren jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering uit die door de kinderrechter zijn opgelegd. Het aantal gezinnen dat door de GI's wordt begeleid, liep voorgaande jaren terug vanwege het beleid om meer vanuit de lokale teams in te zetten bij onveiligheid in gezinnen. In de loop van 2024 is deze afname gestabiliseerd. Inmiddels neemt het aantal gezinnen bij GI's zelfs weer licht toe tot ongeveer 260 gezinnen. Dit komt mede doordat het aantal jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen toeneemt en de landelijk werkende instellingen geven aan dat dit het landelijke beeld is. Er is steeds vaker sprake van (meldingen van) onveiligheid in gezinnen. De oorzaken hiervan zijn niet eenduidig te geven.

PGB's Jeugd zijn de persoonsgebonden budgetten. Het aantal jeugdigen met een PGB Jeugd is de laatste jaren redelijk gelijk gebleven (rond 150-160 jeugdigen).

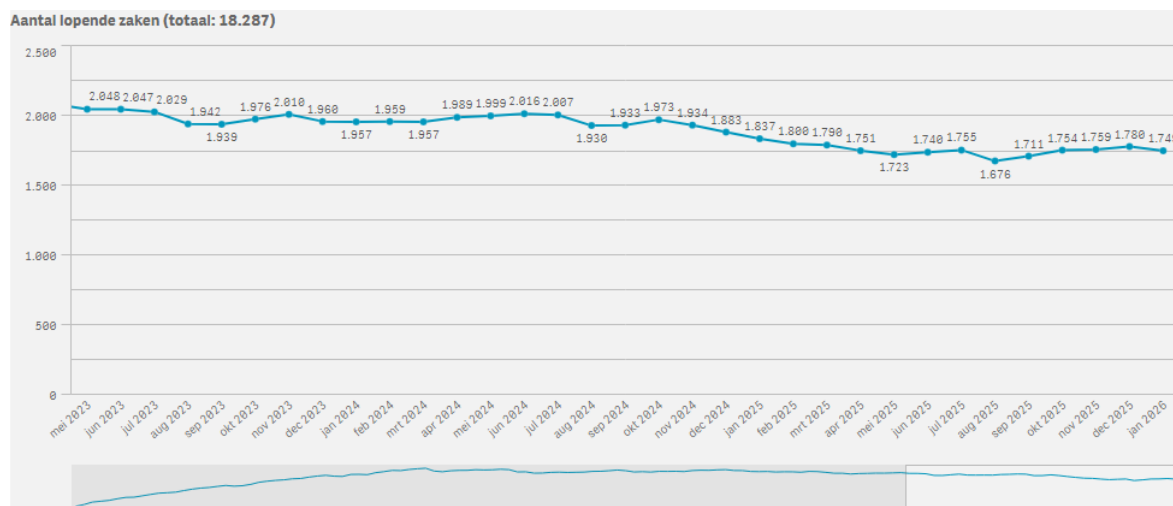
De inzet vanuit **niet ingekocht aanbod (NIA's)** is in 2025 toegenomen. Ondanks dat de processen rondom het toekennen van NIA's zijn aangescherpt, heeft dit nog niet tot resultaat geleid in de zin van een afname van NIA's. Hierbij is er ook vaak sprake van jeugdhulp met verblijf, waarbij de verwijzing vaak van Gecertificeerde Instellingen (GI's) komt. De stijging van NIA's (voor verblijf) kan een relatie hebben met de afname van verblijf via aanbieders in segment C.

Tot slot zijn er ook jongeren met een indicatie voor **landelijk ingekochte zorg (VNG)**. Dit zijn contracten voor heel specifieke vormen van zorg, die door de VNG op landelijk niveau zijn ingekocht. Dit gaat gemiddeld om ongeveer 40 jeugdigen.

2.2 Jeugdhulp via het Jeugdteam

Het Jeugdteam verwijst naar specialistische jeugdhulp of geeft zelf jeugdhulp. Dit is vaak lichte jeugd-GGZ, complexe opvoedondersteuning en intensieve vrijwillige hulp (waar ook veiligheid een issue is). Wijk- en Jeugdteams registreren hoeveel jongeren via het Jeugdteam hulp krijgen.

Figuur 2: Aantal "zaken" in caseload bij het jeugdteam

Het Jeugdteam had de laatste jaren gemiddeld ongeveer 2.000 zaken in caseload. We zien dat het aantal zaken bij het Jeugdteam eind 2024 is afgenomen tot gemiddeld 1.750 zaken. Dit komt door een doorlichting van het systeem. Het aantal zaken neemt in 2025 nauwelijks toe. De oorzaak van hiervan is nog niet duidelijk. Mogelijk hangt dit samen met de werkwijze rondom de praktijkondersteuners bij de huisartsen. Deze klantcontacten zijn niet opgenomen in deze cijfers. We onderzoeken de komende periode verder waar het dalende aantal zaken mee kan samenhangen.

2.3 Ontwikkeling kosten van jeugdhulp

De voorlopige realisatiecijfers komen uit op een totaal van € 73,8 miljoen aan kosten voor jeugdhulp in 2025. In de begroting is rekening gehouden met € 75,5 miljoen aan kosten. Daarom leidt dit tot een voorlopig voordeel van € 1,7 miljoen (=2,3%) ten opzichte van de begroting in 2025.

De voorlopige kosten komen € 4,7 miljoen hoger uit dan in 2024: dat is een toename van bijna 7%. In de begroting voor 2025 is, ten opzichte van de kosten in 2024, rekening gehouden met 5,19% indexatie van de tarieven plus 4,7% volumegroei bij de meeste vormen van jeugdhulp. In werkelijkheid zijn de kosten, los van indexatie, dus minder sterk gegroeid.

Kanttekeningen bij de voorlopige realisatiecijfers 2025

De definitieve realisatiecijfers over 2025 kunnen afwijken van de voorlopige cijfers. Het inzicht in de kosten over heel 2025 is namelijk nog niet volledig: een deel van de kosten moet nog door aanbieders worden gedeclareerd. Voor deze kosten is een inschatting gemaakt. De definitieve realisatiecijfers over 2025 worden in april (2026) opgesteld, nadat de jaarverantwoordingen van aanbieders zijn ontvangen. Op een begroting van € 75 miljoen, leidt een kleine afwijking van 2% al tot een verschil van € 1,5 miljoen. Een afwijking van -2% tot +2% daadwerkelijke kosten is een reëel risico. De definitieve kosten voor jeugdhulp worden verantwoord in de Jaarrekening 2025.

Ontwikkeling kosten jeugdhulp (x € 1.000)	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025: Narap	Prognose 2025* (27-1-2026)	Vershil t.o.v. Narap 2025
Dyslexie	854	983	1.046	1.051	5
Jeugdbescherming (GI's)	4.541	5.863	6.198	6.114	-84
VNG (landelijk gecontracteerd)	1.303	1.798	1.636	1.652	16
Betalovereenkomsten (NIA)	4.927	6.991	8.196	8.089	-107
Segment B (specialistisch)	5.145	7.329	9.053	9.339	286
Segment C (hoog-specialistisch)	23.790	28.961	31.238	29.888	-1.350

Segment V (verblijf)	12.508	14.628	15.109	14.561	-548
PGB Jeugd	2.797	2.515	2.688	2.752	64
Overige jeugdhulp (buiten maatwerktrajecten)			235	264	29
Jeugdzorgvervoer			110	100	-10
Totaal jeugdhulp	55.865	69.069	75.511	73.811	-1.700
Mutatie in % t.o.v. jaar ervoor	16,1%	23,6%	9,3%	6,9%	-2,3%

* Dit gaat dus om de voorlopige realisatiecijfers over 2025

Het volgende valt op in de ontwikkeling van de kosten (afwijkingen > € 0,1 miljoen):

NIA (niet gecontracteerd aanbod):

- De (voorlopige) kosten voor NIA's zijn in 2025 met € 1,1 miljoen (=15,7%) toegenomen, ondanks dat het proces rondom het toekennen van NIA's is aangescherpt.
- Bij de Narap 2025 heeft dit geleid tot een nadeel van € 1,2 miljoen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2025. Deze nadelige bijstelling valt naar verwachting € 0,1 miljoen lager uit. Dit komt doordat het aantal NIA's is gestabiliseerd en de gemiddelde kosten voor NIA's in het tweede halfjaar van 2025 zijn afgenomen. Daarom leidt dit tot een voordeel ten opzichte van de bijgestelde begroting (Narap 2025).

Segment B (specialistische jeugdhulp)

- De (voorlopige) kosten voor segment B zijn in 2025 met € 2 miljoen (=27,4%) toegenomen. Dit komt naast indexatie (5,19%) door een toename van het aantal jeugdigen dat jeugdhulp ontvangt van aanbieders in segment B. Dat aantal is toegenomen van 1.072 in januari, naar 1.219 in juni naar 1.310 in december 2025.
- Hoewel in de begroting rekening is gehouden met 4,7% groei van de jeugdhulp in dit segment, is een dergelijke groei dus niet voorzien. Dit verklaart het nadeel voor segment B bij de Narap 2025 (€ 0,8 miljoen nadeel) en nu ook dit verwachte nadeel van bijna € 0,3 miljoen ten opzichte van de Narap 2025.
- Inhoudelijk zien we al jaren de beweging dat met name hulpvragen voor Jeugd GGZ en/of voor relatief intensieve behandeling steeds vaker vanuit dit segment worden opgepakt. Dat komt mede doordat de aanbieders voor hoog-specialistische jeugdhulp (segment C) niet of nauwelijks kunnen uitbreiden in capaciteit.
- De landelijke beweging is om voor lichte hulpvragen ondersteuning te bieden vanuit sterke lokale teams en de pedagogische basis te versterken. Deze beweging is meegenomen in de inkoopstrategie voor jeugdhulp vanaf 2027. Hierin zit een afbouw van de inkoop van lichtere vormen van jeugdhulp, dat vanaf 2030 moet worden opgevangen door meer groepsgerichte ondersteuning en stevigere lokale teams.

Segment C (hoog-specialistisch):

- De (voorlopige) kosten in dit segment zijn, buiten indexatie om, nauwelijks gegroeid. In de begroting hielden we rekening met 4,7% groei. Het daadwerkelijke volume – dus het aantal jeugdigen en zwaarte, intensiteit en duur van trajecten – is relatief gelijk gebleven. Dit leidt tot een voordeel van € 1,3 miljoen (= 4%) t.o.v. de Narap 2025.
- De stabilisatie van de kosten kan te maken hebben met dat aanbieders van hoog-specialistische jeugdhulp een redelijk vaste capaciteit hebben. Daarmee heeft dit een relatie met de toename van kosten in segment B.
- Enkele grote aanbieders hadden aangegeven in de tweede helft van 2025 groei te verwachten door het aantrekken van extra personeel. Hierop is geanticipeerd in de prognose bij de Narap 2025 (+ € 0,6 miljoen kosten). In werkelijkheid zien we dat bij deze aanbieders (vooralsnog) geen groei is gerealiseerd. Mede hierdoor komen de verwachte kosten voor jeugdhulp in segment C veel lager uit dan de bijgestelde begroting.

Segment V (verblijf):

- Het aantal jeugdigen in verblijf liep in het begin van 2025 terug van bijna 290 naar 270. In de tweede helft van 2025 is dit aantal verder gedaald. Dit verklaart cijfermatig het verwachte financiële voordeel van ruim € 0,5 miljoen t.o.v. de Narap 2025.
- Inhoudelijk is er vooralsnog geen specifieke verklaring voor de afname van jeugdhulp met verblijf. Wel kan de afname en het voordeel op de begroting voor jeugdhulp verblijf een relatie hebben met de stijging van kosten en het nadeel bij de NIA's.